

אפאה כשהיא "שיאור" הרי היא כשרה. ו"שיאור", היינו שהחמץ קצת בדרגת חימוץ הנקראת "שיאור", שיצא השיאור מכלל מצה, אך עדיין לא הגיע לכלל חמץ. ואמנם ודאי לכתחילה, למצוה, צריך שהמנחה תהיה מצה ולא שיאור, שהרי כתיב "מצות תאכל", אבל לעכב, מניין שצריך מצה, אולי שיאור גם כן כשר?!?

ונחלקו רבי מאיר ורבי יהודה במסכת

אמר ליה רבי אמי לרבי פרידא: לעכב נמי כתיב — "לא תאפה חמץ"⁽⁵⁾ ומכאן אתה למד שלא תאפה חמץ אלא מצה. ונמצא ששנה עליו הכתוב לעכב

מתקיף לה רב חסדא: מנין לנו לעכב כשאינן "מצה"? ואימא, אף אם אינן מצה, הרי הן כשרות, שצריך רק שלא יהיו חמץ, שכך הוא משמעות הכתוב: לא תאפה חמץ, ואם אפאה חמץ פסולה, אלא שיאור,⁽⁶⁾ שאם

המנחה חמץ, יהיו השיריים מותרים באכילה לכתחילה, והפסוק 'מצות תאכל' הוא גם כן רק לכתחילה — למצוה, אבל בדיעבד, כשכבר קרבה המנחה — מותר לאכול שיריה אף שהינם חמץ. ועל השאלה הראשונה שיפסל מצד "כל שאור לא תקיבו", תירץ המנחת אברהם שמדובר כשהחמיצה רק חצי מהמנחה, והקמיצה וההקטרה יהיו מהחלק שאינו חמץ, ולכן צריך פסוק להגיד שהמנחה פסולה אם יש בה חלק שהוא חמץ.

6. החזון איש שואל, מה הגמרא מסתפקת לומר שלא תאפה חמץ אלא שיאור, הרי כל מנחה לשו אותה במים ושמן, ולדעת תוספות והרא"ש במסכת פסחים דף ל"ה, תערובת של מים ושמן בקמח נהיית חמץ נוקשה "שיאור", ואם כן, כשהזהירה התורה 'לא תאפה חמץ', בהכרח הכוונה היא לשיאור, שהרי חמץ גמור לעולם לא תהיה המנחה. ותירץ, שאת הפסוק אפשר להסביר שנתן את הסלת בתוך כלי שרת, וכבר התקדשה הסלת, ואז לש אותה במים, ועדיין לא נתן שמן, ונהייתה חמץ גמור. ואפשר גם למצוא מקרה שכבר שם שמן, וקיים את הדין של מתן שמן בכלי, ובאופן ששם הרבה מים, ורק קצת מן השמן, ולש את המנחה. ובצורה זו, שהרוב מים ומיעוט שמן, מבואר במשנה ברורה שנהיה חמץ גמור.

במקום שכתוב בלשון 'התפעל', כמו לא 'תאפה' חמץ, בזה לא נאמר הכלל של רבא. עוד תירץ השואל ומשיב, לפי היסוד של המהרי"ט, שרק אם על ידי שנאמר 'לא מהני' יתברר שלא נעשה איסור, בזה אומרים שלא מהני, אבל אם האיסור נעשה בכל אופן, כמו שוחט בשבת, שאף אם נאמר שהבהמה אסורה באכילה, מכל מקום האיסור של חילול שבת נעשה, בכזה אופן לא נאמר הכלל של 'אי עביד לא מהני'. ואם כן, לענייננו, גם אם נאמר שהמנחה נפסלה, מכל מקום, את הלאו שהוא עבר — עבר, ואם כן, לא שייך הכלל של רבא.

5. הקרן אורה מקשה, מה הגמרא מחפשת פסוקים לפסול מנחת חמץ? הרי כתוב "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו וכו' ואל המזבח לא יעלו", ואם כן יש לנו פסוק שקומץ חמץ פסול להקטרה, וממילא המנחה כולה פסולה, כיון שאי—אפשר להקטיר את הקומץ. עוד הוא מקשה, כיון שכתוב "מצות תאכל", משמע שאסור לאוכלה חמץ, ואף שבקדשים צריך שני פסוקים לעכב, אולם אכילת שירי המנחה, לכאורה, לא נחשבת לגבי זה כקדשים, ומספיק פסוק אחד לעכב, ואם כן, כיון ששירי המנחה לא נאכלים, ממילא המנחה פסולה. ומוכיח מזה, שלפי ההוה אימנא של הגמרא, שאיסור חמץ במנחה היא רק לכתחילה, אם עבר ועשה את